

Klimaatverandering en gezondheid: richtingen voor beleid

Den Haag, 21 mei 2026

Gezondheidsraad | Nr. 2026/05

Wetenschappelijke Klimaatraad | WKR-advies 009

Samenvatting

Een gezamenlijk advies van:

Bekijk het toegankelijke alternatief online

<https://wkr.toegankelijkalternatief.nl/doc/hwcozdaiexsdne6zonkg>

Samenvatting

Het klimaat verandert en dit gaat sneller dan eerder werd aangenomen. De temperatuur stijgt, zowel periodes van droogte als neerslag nemen toe en weersextremen zoals hittegolven en extreme neerslag komen vaker voor en worden intenser.

Klimaatverandering heeft ongunstige gevolgen voor de gezondheid. Daarom hebben de Gezondheidsraad en de Wetenschappelijke Klimaatraad op gezamenlijk initiatief een advies opgesteld. Doel van dit advies is om in kaart te brengen wat de gezondheidsrisico's van klimaatverandering zijn, hoe de overheid de bevolking beter kan beschermen tegen gezondheidsrisico's en welke groepen prioriteit verdienen in beleid. Het advies richt zich zowel op de situatie in Europees Nederland als op de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba, die samen het Caribisch deel van Nederland (hierna: Caribisch Nederland) vormen. Voor dit advies is de tijdelijke commissie Klimaatverandering en gezondheid ingesteld.

Gezondheidsrisico's door klimaatverandering nemen toe

Klimaatverandering leidt nu al tot gezondheidsrisico's, ziektelast en sterfte. Zonder maatregelen zullen deze verder toenemen. Een deel van de gezondheidsrisico's is het gevolg van bekende omgevingsfactoren.

Door klimaatverandering wordt de bevolking meer en langer blootgesteld aan hogere temperaturen, uv--straling, zomersmog en pollen. Risico's op infectieziekten nemen toe, onder meer doordat een warmer en natter klimaat gunstiger is voor de groei van ziekteverwekkers zoals in oppervlaktewater en voor muggen en teken die deze ziekten overdragen. Geschat wordt dat klimaatverandering nu al zorgt voor jaarlijks 250 hittedoden. Zonder aanvullende maatregelen zal dit rond 2050, afhankelijk van de mate van klimaatverandering, 3 tot 6 keer hoger liggen. Dit is slechts een klein deel van de totale ziektelast als gevolg van klimaatverandering. Globale schattingen van de

omvang van andere gezondheidseffecten van klimaatverandering laten zien dat ook die nu al aanzienlijk zijn en verder zullen toenemen. Gezondheidseffecten hebben bovendien maatschappelijke en economische gevolgen, zoals verlies van arbeidsproductiviteit, hogere druk op de zorg en toename van zorgkosten.

Klimaatverandering leidt tot weersextremen, rampen en nieuwe gezondheidsrisico's

Een ander deel van de gezondheidsrisico's door klimaatverandering wordt veroorzaakt door weersextremen zoals extreme neerslag en hittegolven, en rampen zoals overstromingen en natuurbranden. Dit heeft gevolgen voor de fysieke en mentale gezondheid, zowel in de acute fase als op de langere termijn. Weersextremen worden bovendien extremer en intenser, wat leidt tot nieuwe situaties en risico's zoals een gelijktijdige hoge blootstelling aan hitte en pollen of extreme neerslag op onvoorziene locaties. Door het

warmere en nattere klimaat neemt de kans op nieuwe infectieziekten toe, bijvoorbeeld omdat muggen die nieuwe infectieziekten kunnen overdragen zich vestigen.

Klimaatverandering vergroot onrechtvaardige gezondheidsverschillen

Sommige mensen lopen een hoger risico op gezondheidsschade door klimaatverandering dan andere.

Dit kan komen door een hoge mate van gevoeligheid (zoals bij jonge kinderen en ouderen) of een hoge mate van blootstelling (zoals bij mensen die buiten werken).

Ook geldt een hoger risico voor mensen die een beperkt vermogen hebben tot aanpassing en onttrekking aan gezondheidsrisico's, of herstel van gezondheidsschade. Vooral bij deze laatste groep komt door klimaatverandering de gezondheid onder druk te staan. Het gaat bijvoorbeeld om huurders in woningen van lage kwaliteit die hun woning niet klimaatbestendig kunnen maken, of kinderen in een warm schoolgebouw. Deze gezondheidsrisico's zijn

onrechtvaardig omdat ze voor anderen vermijdbaar zijn en bijdragen aan een toename van gezondheidsverschillen. Vanuit de benadering dat iedereen gelijke kansen op goede gezondheid verdient (het *health equity*-perspectief), betekent dit dat er voor sommige mensen meer, of iets anders moet worden gedaan. De commissie prioriteert deze groep daarom bij de beleidsaanbevelingen.

Inwoners van Caribisch Nederland lopen grotere gezondheidsrisico's

Caribisch Nederland behoort tot één van de meest kwetsbare regio's wereldwijd voor de gevolgen van klimaatverandering. Toenemende temperaturen leiden in het warme klimaat tot grotere gezondheidsrisico's dan in Europees Nederland. Daarnaast zijn er toenemende gezondheidsrisico's door nieuwe infectieziekten en al aanwezige infectieziekten, zoals dengue. Klimaatverandering uit zich ook in meer zware orkanen, hevige neerslag en overstromingen door zeespiegelstijging. Dit zorgt voor extra belasting van

het zorgsysteem en de voedsel- en drinkwatervoorziening, die nu al onder druk staan. Ook zijn er relatief veel mensen in ongunstige sociaal-economische omstandigheden. Daardoor leidt de hoge blootstelling aan klimaatgerelateerde gezondheidsrisico's tot onrechtvaardige gezondheidsverschillen.

Bescherm de bevolking, vooral hoogrisicogroepen

Klimaatverandering leidt tot een nieuwe werkelijkheid met een toename van bekende en nieuwe gezondheidsrisico's. Het huidige beleid is hier nog onvoldoende op ingericht en voorbereid.

De commissie adviseert structureel beleid om de bevolking te beschermen tegen de gezondheidsrisico's van klimaatverandering. Dit beleid moet gericht zijn op het zoveel mogelijk beperken van blootstelling aan omgevingsfactoren zoals hitte, uv-straling, zomersmog en pollen, preventie van (nieuwe) infectieziekten, en een adequate voorbereiding op extreme weersomstandigheden en rampen.

De commissie geeft 3 algemene aanbevelingen die van toepassing zijn op al het gezondheidsbeleid in een veranderend klimaat:

1 Voer structureel en samenhangend beleid om mensen nu en in de toekomst te beschermen tegen gezondheidsrisico's van klimaatverandering.

Bij structureel beleid zijn verantwoordelijkheden en financiering voor de lange termijn belegd. Om dit te bewerkstelligen moet de Rijksoverheid de regie nemen en lokale overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven stimuleren en ondersteunen. Samenhangend beleid verbindt meerdere beleidsdoelen en is vanuit meerdere beleidsterreinen en overheidslagen gezamenlijk ontwikkeld. Bij het ontwikkelen van samenhangend beleid wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van bestaande interdepartementale structuren en andere bestaande samenwerkingsverbanden.

2 Prioriteer beleidsontwikkeling voor groepen die zich moeilijk kunnen aanpassen of onttrekken aan gezondheidsrisico's, of moeilijk van

gezondheidsschade kunnen herstellen.

Doel van dit beleid is om het voor mensen mogelijk en makkelijk te maken om zich aan toenemende risico's aan te passen, te onttrekken of van gezondheidsschade te herstellen, zoals door het verbeteren van de fysieke leefomgeving en de sociale omstandigheden. De commissie heeft als hulpmiddel een stappenplan ontwikkeld voor beleidsontwikkeling rondom klimaatgerelateerde gezondheidsrisico's, gericht op het verminderen van onrechtvaardige gezondheidsverschillen.

3 Prioriteer beleidsontwikkeling voor inwoners van Caribisch Nederland.

Alle beleidsaanbevelingen zijn met meer urgentie van toepassing op Caribisch Nederland. Het Rijksbeleid wordt gevoerd vanuit elk relevant en verantwoordelijk ministerie. Het is noodzakelijk dat de betreffende ministeries met de openbare lichamen en lokale partijen in gesprek gaan om beleid op te stellen en uit te voeren dat past bij de lokale context.

Op basis van deze algemene aanbevelingen doet de commissie meer concrete aanbevelingen voor verschillende beleidsdomeinen, waarmee nu kan worden gestart:

4 Maak woningen bestendig tegen hitte en andere klimaatrisico's en begin bij huurwoningen.

Ontwikkel hiervoor aanvullende regelgeving voor bestaande woningen, maak bindende afspraken met verhuurders, zoals woningcorporaties voor bestaande en nieuwe woningen, en ondersteun dit eventueel met subsidies.

5 Maak gebouwen voor onderwijs en langdurige zorg bestendig tegen hitte en andere klimaatrisico's.

Zet hiervoor eigenaren van deze panden aan tot het klimaatbestendiger maken van deze gebouwen door het stellen van normen of advieswaarden, via subsidies, via een klimaatlabel of via informatievoorziening.

6 Maak wijken bestendig tegen hitte en andere klimaatrisico's en begin bij wijken waar mensen de hoogste gezondheidsrisico's lopen.

Dit kan door stedelijke groennormen op te stellen, door financiering aan gemeenten voor vergroening en waterberging, door regelgeving die klimaatadaptatiemaatregelen belemmert weg te nemen, of via informatievoorziening om mogelijke gezondheidsrisico's van klimaatadaptatiemaatregelen te voorkomen.

7 Zorg voor betere verankering van klimaatrisico's in het arbeidsomstandighedenbeleid.

Doe dit door regelgeving, door bindende afspraken met werkgevers- en werknemersorganisaties, of door werkgevers te stimuleren om klimaatgerelateerde risico's beter in kaart te brengen en maatregelen te nemen.

8 Versterk de kennisbasis en monitoring om toekomstige gezondheidsrisico's te beperken.

Financier en faciliteer hiervoor de monitoring van klimaatgerelateerde blootstellingen en gevolgen, de signalering van (nieuwe) infectieziekten, onderzoek naar de gezondheidseffecten van klimaatverandering en onderzoek naar de effectiviteit van maatregelen.

9 Vergroot de weerbaarheid van mensen tegen gezondheidsrisico's van klimaatverandering en ondersteun mensen die minder zelfredzaam zijn.

Faciliteer en stimuleer hiervoor initiatieven van lokale overheden en maatschappelijke organisaties die bijdragen aan het verbeteren van sociale structuren en het bereiken van specifieke groepen mensen. Hierdoor wordt zowel de collectieve als individuele weerbaarheid gestimuleerd.

10 Vergroot de weerbaarheid van de samenleving door hulpdiensten en de zorgsector voor te bereiden op weersextremen, rampen en nieuwe infectieziekten.

Ondersteun hiervoor hulpverleningsdiensten en de zorgsector in de voorbereiding, met bijvoorbeeld het stellen van een gezamenlijke standaard voor klimaatadaptatie, stresstesten, protocollen, capaciteit en financiële middelen.

Het advies Klimaatverandering en gezondheid: richtingen voor beleid is een gezamenlijke uitgave van de Gezondheidsraad en de Wetenschappelijke Klimaatraad.

De Gezondheidsraad is een onafhankelijke wetenschappelijke adviesraad voor regering en parlement op het brede terrein van de volksgezondheid en gezondheidszorg.

Voor meer informatie zie gezondheidsraad.nl

De Wetenschappelijke Klimaatraad (WKR) adviseert regering en parlement over de ontwikkeling van een klimaatneutrale en klimaatbestendige samenleving, op basis van brede wetenschappelijke inzichten en met oog voor andere maatschappelijke opgaven.

Voor meer informatie zie wkr.nl

U kunt dit document, het advies en de visuele samenvatting downloaden op gezondheidsraad.nl en wkr.nl. Het advies is vertaald in het Engels en Papiamentu.

Beeld omslag: ANP / Hollandse Hoogte / Jeffrey Groeneweg

Auteursrecht: De inhoud van deze publicatie mag (gedeeltelijk) worden gebruikt en overgenomen voor niet-commerciële doeleinden.

De inhoud mag daarbij niet veranderen. Citaten moeten altijd aangegeven zijn, bij voorkeur als:

Gezondheidsraad/Wetenschappelijke Klimaatraad (2026). Klimaatverandering en gezondheid: richtingen voor beleid.

Den Haag: Gezondheidsraad 2026; publicatienr. 2026/05. Wetenschappelijke Klimaatraad; WKR-advies 009.

Auteursrecht voorbehouden

